

Mellösaverken

Ingenjören C. S. Nyberg köpte 1910 eller möjligen något tidigare, ett ca fyra hektar stort markområde, avsondrat från Sundtorps gård. På detta område fanns en från gårdssamlingen vid Sundtorp utflyttad mangårdsbyggnad samt till detta hörande ut-hus. Området och framför allt den nämnda mangårdsbyggnaden (rättare sagt villan) benämndes Hasselbacken. År 1910 lät Nyberg på området uppföra en fabrik i tre våningar. Fabriksbyggnaden var ytterst gedigen med kraftiga järnbalkar och med väggar och valv i tegel och betong. Byggnaden försågs med centralvärme, vilket på den tiden torde ha varit en modernitet. Även vattenledning installerades från början, dock endast med sjövattnen.

Efter Nybergs bortgång 1920 stod fabriken oanvänd tills 1923 då familjen Edvard Fredriksson kom till Mellösa. Familjen startade en kemisk-teknisk tillverkning av Radi-woll, en kompress som innehöll euxenit, ett mineral med viss radiumhalt. Dukarna ansågs lindra smärtan för reumatiker men även andra sjukdomar mildrades av de radioaktiva dukarna. I varje fall ansåg de som skickade tackbrev detta! Verksamheten flyttades 1926 till en fabrik vid Schiringe och sedan till Brogetorp i Flen.

År 1930 flyttar Carl Jonson med familj till Mellösa. Han var född vid Sundtorp där hans förfäder i generationer varit bönder. Carl Jonson hade upptäckt att det inte fanns någon tillverkare av metalltumstockar i hela Skandinavien. Vännen, direktör Ragnar Nilsson, som varit Carl Jonsons skolkamrat i Ockelbo under barndomsåren, satsade efterdrägliga medel och AB Måttstockar bildades.

I fabriken mellanvåning inrättades en enkel bostad åt familjen. Arbetsstyrkan utgjordes i början av disponenten själv och hans familj. Snart krävdes mer arbetskraft och tillverkningen av metalltumstockar ökade successivt. Att fabriken vid Hasselbacken, som ännu 1930 bar skylten "Nybergs Mechaniska Verkstad", fanns med i

Vid andra världskrigets utbrott fick många industrier förfrågningar angående tillverkning av försvarsmateriel, så också Mellösaverken. Firman åtog sig att bland annat framställa patronband till en äldre modell av kulspruta som fortfarande var i bruk.

Företagets disponent var från starten 1930 och till 1953 Carl Jonson, som för övrigt även efter sin pensionering tog aktiv del i företagets skötsel, om än med reducerad intensitet. Hans äldste son Stig var ända från starten med och byggde upp företaget. Grundarens näst äldste son, Harald Jonson, tillträdde som disponent vid företaget 1953. Även Lennart Jonson, grundarens yngste son, var verksam vid Mellösaverken under åtskilliga år.

I början av 1950-talet dog Mellösaverkens dittillsvarande ägare Ragnar Nilson, och hans son Bengt Nilson övertog genom arv företaget som ensamägare. Denne var bosatt i USA men visade samma intresse för företaget i Mellösa som fadern gjort. Han dog 83 år gammal i sitt hem i USA. Vid Fabriks AB Kronsilver på Lidingö var en syster-son till Ragnar Nilson vid namn Hilding Plante kamrer. Eftersom denna befattning under tidigare år inte gav honom full sysselsättning, skötte han då också en del av AB Måttstockars kamerala uppgifter. Då senare, framförallt genom tillkomsten av trätumstockstillverkningen, verksamheten svällt, etablerades i Stockholm ett särskilt försäljningskontor under Plantes ledning och med ytterligare ett antal medarbetare för fakturering, bokföring och så vidare. I slutet av 1960-talet överflyttades även dessa arbetsuppgifter till Mellösa, dit alltså i fortsättningen alla funktioner inom företaget var lokaliserade. Detta möjliggjordes bland annat av att firman då köpt Stenvillan och där kunnat ordna erforderliga kontorsutrymmen.

Företaget hade under hela sin tillvaro haft att kämpa med en mäktig konkurrent, Hultafors AB, som före Mellösaverkens tillkomst varit den i stort sett ende tillverkaren av trätumstockar i landet. Under många år hade de båda företagen konkurrerat om marknaden, såväl den svenska som den utländska, och lyckats uppnå lönsamhet, även om denna långt ifrån varit lysande. Mellösaverkens omsättning under de sista åren var omkring fem miljoner kronor. Antalet anställda varierade beroende på sysselsättningsgraden, men torde i genomsnitt ha varit 50-60 personer och man var den största arbetsgivaren i Mellösa. Firman hade också en del av sina arbetsuppgifter utlagda som hemarbete.

VD Harald Jonson lämnade företaget 1976, vid sin pensionering. Till ny VD utsågs Bengt Hellman. Han hade varit verksam inom företaget sedan 1966 i olika befattningar som produktionstekniker, produktionschef. I detta läge återupptogs redan förut förda förhandlingar om en fusion mellan Mellösaverken och Hultafors. Dessa förhandlingar ledde till att Hultafors 1980 köpte Mellösaverken inklusive fastigheter och lager. Hellman fortsatte därefter som konsult till 1982 för att göra fusionen med Hultafors så smidig som möjlig. År 1983 sades dock de dåvarande 20 anställda upp med erbjudande att flytta med till Hultafors. En mer än 50-årig industriepok i Mellösa var slut.

Mellösaverkens fastigheter såldes vidare av Hultafors till ett byggföretag i Flen. Läget i början av 1990-talet var att delar av fastigheterna var uthyrda till olika lokala småföretag. År 2018 konverteras fastigheten om till att rymma nio lägenheter samt till utrymmen för konstnärsateljé, slöjd och verkstadsproduktion.

Källor

Sveriges städer och samhällen jämte landsbygd (1947).

Flens Dagblad ,Tidningen Folket, Eskilstuna-Kuriren.

Bengt Hellman (VD 1976–1980, anställd sedan 1966).